

Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i

İnceleme-Metin-Dizin

Yakup YILMAZ

RumeliYA
Yayıncılık ∩ Publishing

Yazar / Author

Prof. Dr. Yakup YILMAZ

Kitap adı / Book title

Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i

İnceleme-Metin-Dizin

Editör / Editor: Okan Celal GÜNGÖR

Grafiker: RumeliYA

Kapak Tasarım / Cover Design: RumeliYA

Tashih / Redaction: RumeliYA

Yayın dili / Publication language: Türkçe / Turkish

ISBN

RumeliYA: 978-625-94407-9-8

İlk baskı / First edition: 2014

Yayın tarihi / Date published: 2024

Baskı yeri / Printing house

Bizim Dijital Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Serhat Mahallesi Uzayçağı Caddesi 1128 Sok. No:6 Ostim, Yenimahalle, ANKARA – Türkiye
Telefon: 444 92 96 & +90 553 107 30 53
www.kitapbastir.com & www.bizimajans.com
E-posta: bilgi@bizimdijital.com
Sertifika No: 41356

APA

Yılmaz, Y. (2024). *Süleyman Çelebi Mevlid'i - İnceleme-Metin-Dizin*. Kırklareli: RumeliYA Yayıncılık & Publishing.

Adres / Address

RumeliYA Yayıncılık ve Publishing
Karacaibrahim Mah. Nüzhet Somay Caddesi, No. 49 B Merkez, Kırklareli, Türkiye
Sertifika / Certificate No 48218
web: www.rumeliya.com
e-mail: editor@rumeliya.com

© Bu kitabın 2. baskısı için yayın hakkı **RumeliYA Yayıncılık & Publishing**'e aittir

© The copyright for the 2nd edition of this book belongs to **RumeliYA Yayıncılık & Publishing**.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR VE İŞARETLER	IX
GİRİŞ.....	1
1. Süleyman Çelebi.....	1
2. <i>Mevlid</i>	2
2.1. Mevlid merasimleri.....	3
2.2. Mevlit nazım türü.....	4
3. <i>Mevlid</i> Nüshaları	6
3.1. Yazmalar	6
3.2. Taş baskılar	15
3.3. Basmalar	15
4. <i>Mevlid</i> 'in Şekil Özellikleri ve Düzeni	16
5. <i>Mevlid</i> 'in Muhtevası	19
5.1. <i>Mevlid</i> 'de nakarat beyitler	19
5.2. <i>Mevlid</i> 'de geçen ayetler.....	21
5.3. <i>Mevlid</i> 'de geçen hadisler	22
5.4. <i>Mevlid</i> 'de geçen dualar.....	22
5.5. <i>Mevlid</i> 'de geçen şiirler	22
6. <i>Mevlid</i> 'in Son Düzeni.....	25
I. BÖLÜM: İNCELEME.....	27
1. YAZIM.....	27
1.1. Ünlülerin Yazımı	27
1.1.1. /a/ ünlüsünün yazımı	27
1.1.2. /e/ ünlüsünün yazımı	27
1.1.3. /é/ ünlüsünün yazımı	28
1.1.4. /ı, i/ ünlüsünün yazımı	28
1.1.5. /o, u; ö, ü/ ünlülerinin yazımı	29

1.2. Ünsüzlerin Yazımı	29
1.2.1. /b, p/ ünsüzlerinin yazımı	29
1.2.2. /c, ç/ ünsüzlerinin yazımı.....	30
1.2.3. /d, t/ ünsüzlerinin yazımı	30
1.2.4. /g, k/ ünsüzlerinin yazımı	30
2. SES BİLGİSİ.....	31
2.1. Ses Uyumları.....	31
2.1.1. Ünlü uyumları.....	31
2.1.1.1. Damak uyumu.....	31
2.1.1.2. Dudak uyumu.....	31
2.1.2. Ünsüz uyumları / Benzeşme.....	38
2.2. Ses Hadiseleri	38
2.2.1. Eş Zamanlı Ses Hadiseleri.....	39
2.2.1.1. Ses Türemesi.....	39
2.2.1.2. Ses Düşmesi.....	40
2.2.1.3. Ses Değişmesi	41
2.2.2. Art Zamanlı Ses Hadiseleri	43
2.2.2.1. Ses Türemesi.....	43
2.2.2.2. Ses Düşmesi.....	44
2.2.2.3. Ses Değişmesi	48
2.2.2.4. Birleşme	58
3. BİÇİM BİLGİSİ	61
3.1. Söz Yapımı	61
3.1.1. Türetme	61
3.1.1.1. Addan ad türeten ekler.....	61
3.1.1.2. Addan eylem türeten ekler.....	70
3.1.1.3. Eylemden ad türeten ekler	76
3.1.1.4. Eylemden eylem türeten ekler.....	83
3.1.2. Birleştirme.....	91

3.1.2.1. Birleşik fiiller	91
3.1.2.2. Birleşik isimler	92
3.1.3. Kaynaştırma	93
3.1.3.1. İsim tamlamasından kaynaştırma	93
3.1.3.2. Zamirden kaynaştırma	93
3.1.3.3. İsim+filden kaynaştırma	93
3.1.4. Alıntı Kelimeler	93
3.1.4.1. Ek+kelimeler	93
3.1.4.2. Kelimeler	97
3.2. Söz Çekimi	100
3.2.1. İsim Çekimi	100
3.2.1.1. Çokluk	100
3.2.1.2. İyelik	100
3.2.1.3. Ad durumları	101
3.2.1.4. Soru	103
3.2.1.5. Olumsuzluk	104
3.2.1.6. Zamir n'si	104
3.2.2. Fiil Çekimi	104
3.2.2.1. Cevher fiilinin çekimi	104
3.2.2.2. Fiilimsi	107
3.2.2.3. Fiil kipleri	111
II. BÖLÜM: METİN	119
III. BÖLÜM: DİZİN	307
1. GENEL DİZİN	307
A	307
B	320
C	332
Ç	336
D	338

E.....	348
F.....	357
G.....	360
H.....	370
I.....	381
İ.....	381
K.....	388
L.....	402
M.....	404
N.....	416
O.....	420
Ö.....	425
P.....	427
R.....	428
S.....	432
Ş.....	443
T.....	446
U.....	454
Ü.....	457
V.....	458
Y.....	463
Z.....	470
2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ	474
IV. BÖLÜM: KAYNAKLAR.....	479
V. BÖLÜM: ASIL NÜSHA.....	483

ÖNSÖZ

Milletlerin tarih sahnesindeki varlıklarında bazı metinler kale gibidir; sığınılır, savunulur ve dirlik için güç alınır. Türklerde de mevlit metinleri böyledir; sığınılır, savunulur ve dirlik için güç alınır.

Mevlitler, Hz. Muhammed'e bağlılığı ifade etmenin yanında içindeki çeşitli dua ve niyaz ifadeleriyle bir ibadet şevkiyle okunur ve dinlenir. Onu okumanın ve dinlemenin hürmetinde şimdi bile asla bir eksilme olmamıştır.

İlk yazıldığı günden bu yana, her türlü sevinç veya hüznün konulu merasiminde mevlit okunur, beraberinde ikramlarda bulunulur. Bu bakımdan mevlitler, Türklerdeki eski geleneklerin İslâmileşmiş şeklini andırır.

Süleyman Çelebi Dede'nin yazdığı nüshanın nerede olduğu belli değildir. Dede'nin ardından zamanımıza gelene kadar yüzlerce nüsha ortaya çıkmış, her birine ya müstensihinin kendi ilaveleri veya başka müelliflerin eserlerinden kattıklarıyla mevlitler genişlemiştir. Ana temadan ayrılma olmasa da çeşitli konulara temaslar söz konusudur.

Çalıştığımız bu nüsha, en eski tarihli nüsha olmakla beraber ilavelerin de olduğu bir nüshadır. İlave olmasına rağmen tam, açık, okunaklı ve tarihli en eski nüsha olmakla diğerlerinden üstün bir nüshadır. Bu nüshayı diğer nüshalardan üstün, en iyi nüsha addettiğimiz için diğer nüshalarla karşılaştırmadan, farklı varyantlar verilmeden, sadece çok bariz hatalar düzeltilerek ve daha çok metnin anlaşılmasını kolaylaştıracak açıklayıcı notlar ekleyerek (bkz. POLAT, S.: *Metin* Tenkidi: 276) yayımlamayı uygun gördük.

Çalışma, Süleyman Çelebi, *Mevlid*, *Mevlid* nüshaları, *Mevlid*'in şekil özellikleri ve düzeni, *Mevlid*'in muhtevası ve *Mevlid*'in son düzeni hakkında bilgilerin yer aldığı *Giriş* kısmıyla başlamıştır.

Seslerin yazımının yer aldığı yazım; ses uyumları ve hadiselerinin yer aldığı ses bilgisi; söz yapımının ve çekiminin yer aldığı biçim bilgisi **I. Bölüm: Dil Özellikleri** başlığı altında incelenmiştir.

Mevlid'in ikinci bölümü, transkripsiyonlu metin ile bu metnin Türkiye Türkçesine aktarılmış ve nesre çevrilmiş kısımdan ibaret olan **II. Bölüm: Metin** kısmıdır. Her beyit okunduktan sonra hemen anlaşılması istendiğinden sayfa altındaki dipnotta günümüz Türkiye Türkçesine aktarılmıştır.

III. Bölüm: Dizin'de Eski Anadolu Türkçesinden kelimeler Eski Türkçedeki şekil ve anlamlarıyla; Türkçeye Arapçadan alınan kelimeler, Arapçadaki şekil ve anlamlarıyla; Farsçadan alınan kelimeler, Farsçadaki şekil ve anlamlarıyla; bu iki kaynak dilin yanında metinde alıntı olarak yer alan kelimelerin kaynak dilleri olan Çince, Yunanca, İtalyanca, Moğolca ve Soğdicedan alınan kelimeler bu dillerdeki şekil ve anlamlarıyla karşılaştırılmıştır. *Dizin* kısmı genel dizin ve özel adlar dizini olmak üzere iki ayrı başlıkta verilmiştir.

IV. Bölüm: Kaynaklar'da, kullanılan kaynaklar yer almaktadır.

V. Bölüm: Asıl Nüsha asıl nüshanın yer aldığı kısımdır.

Bu çalışmayla Hz. Muhammed sevgisini ifade etmiş olmanın vecdini hissettiğimi, bir benzerini yazamasak da atalarımızın yazdıklarını incelemenin hazzını tattığımı ifade edeyim.

Mevlid'i okuyan ve dinleyenlerden talebimiz var: Okuduklarını ve dinlediklerini her ne kadar ibadet aşk ve vecdiyle karşılasalar da bu sözlerin anlamlarını mutlaka öğrenmelidirler. Anlaşılmakta zahmet çekilmeyen bir Türkçeyle yazılan *Mevlid*, okunup anlaşıldıkça daha uzun ömürlü ve yaygın olacaktır.

Üzerimde hakları ve emekleri olan herkese teşekkür ederim.

Prof. Dr. Yakup YILMAZ

Üsküdar, 2024 Mayıs 29